

Afgrødernes **vilde slægtninge** i Danmark – status og fremad

Hanne L. Kristensen og Lars H. Jacobsen
Institut for Fødevarer AU

Samarbejde med Peter Wind, BioScience AU

DET DANSKE ARBEJDE

LANDBRUGS- OG FISKERISTYRELSEN SIDEN 2000

Kriterier for prioritering af mandatarter

- Nuværende eller tidligere forædling af arten
- Nuværende, tidligere eller potentiel dyrkning af arten i DK
- Vild slægtning til afgrøder
- Udnyttelse af arten som vild indsamlet fra naturen
- Artens udbredelse og forekomst
- Er den oprindelig eller introduceret
- Bevares arten under andre programmer
- Inkluderet i Bilag 1 i FAOs traktat for PGR
- Almindelig i DK men ualmindelig andre steder
- Anvendes et andet sted men ikke i DK

Strandkål *Crambe maritima*

STRATEGI OG HANDLINGSPLAN 1

Anbefalinger for prioriterede mandatarter 2007

449 vilde slægtninge identificerede som mandatarter heraf:

- 139 lav prioritet
- 142 mellem prioritet
- 168 høj prioritet heraf:
  - 68 almindelige og ikke-truede
  - 101 bevaringsstatus uklar

Poulsen, AU (2007)

Havtorn *Hippophaë rhamnoides*

STRATEGI OG HANDLINGSPLAN 2

Anbefalinger for bevarelse af vilde slægtinge 2011

Gitte K. Bjørn et al. i samarbejde med interessenter:

For de 101 prioriterede mandatarter

Køllet løg *Allium carinatum*

- Hver art søges registreret for geografisk udbredelse på 10 lokaliteter i DK
- Mandatarter registreret > 550 lokaliteter
- 62 arter ikke fundet eller på < 10 lokaliteter
- 27 vurderet til *ex situ* frøindsamling
- anbefalinger for plejeplaner for lokaliteter for 10 arter

STRATEGI OG HANDLINGSPLAN 3

2014 revideret bevaringsplan for vilde slægtninge

Indsamling af frø til *ex situ* bevaring hos NordGen for truede vilde slægtninge:

- De 27 truede mandatarter
- Frøindsamling og indlejring i NordGen forsøgt fra 3 eller flere lokaliteter til *ex situ* langtidsbevaring i NordGen
- 17 arter ikke fundet eller indsamlet < 3 lokaliteter
- Forslag til behov for monitorering

Rank vinterkarse *Barbera stricta*

STRATEGI OG HANDLINGSPLAN 4

2015 opfølgende indsamling af frø fra truede arter

Indsamling af frø til *ex situ* langtidsbevaring hos NordGen for truede vilde slægtninge:

- Indsamling af 17 arter fra mindst 3 lokaliteter
- Genbesøg og nye besøg på lokaliteter
- 16 arter indsamlet
- Referencemateriale af planter og frø indlejret i Jutlandicum Herbarium AU

Lyngvikke *Vicia orobus*

ARTER INDSAMLET 2015 – HULLER LUKKET

- Kølet løg (*Allium carinatum*)
  - Rank vinterkarse (*Barbarea stricta*)
  - Almindelig vinterkarse (*Barbarea vulgaris ssp vulgaris*)
  - Tidlig skovhejre (*Bromopsis benekenii*)
  - Agerhejre (*Bromus arvensis*)
  - Enghejre (*Bromus racemosus*)
  - Rughejre (*Bromus secalinus*)
  - Fin bunke (*Deschampsia setacea*)
  - Engbyg (*Hordeum secalinum*)
  - Vedvarende måneskulpe (*Lunaria rediviva*)
  - Seglsneglebælg (*Medicago sativa ssp falcata*)
  - Stortoppet rapgræs (*Poa palustris*)
  - Kæmpe rapgræs (*Poa remota*)
  - Lyngvikke (*Vicia orobus*)
  - Skovvikke (*Vicia sylvatica*)
- Ufuldstændige:
- Lav rapgræs (*Poa supina*),
  - Tandbægret vårsalat (*Valerianella dentata*)

KAP. 8. STRATEGI FOR *IN SITU* BEVARING AF JORDBRUGETS PGR 2017-20

Miljø- og Fødevarerministeriet vil arbejde for at:

Strandsalat *Lactuca tatarica*

- Sikre overensstemmelse i bevaringsindsatsen med de øvrige nordiske lande
- Sikre overvågning og langsigtet bevaring af de udpegede truede arter gennem *in situ* beskyttelse på den oprindelige vokseplads
- Særligt hensyn til reliktplanter

OPLÆG TIL BEHOV FREMAD 1

Europæisk/nordiske samarbejde

- Klimaforandringer påvirker udbredelsen af vilde slægtninge og antal arter vil falde.
- Indsamlinger af flere ikke-truede arter til *ex situ* bevaring. Arter med høj diversitet. Arter med økonomisk potentiale.
- Implementering af *in situ* bevaring koordineret med naturpleje og beskyttelse i Miljøstyrelsen (fx Mols Bjerger, Natura 2000.....)

Læggestokrose *Althaea officinalis*

OPLÆG TIL BEHOV FREMAD 2

- Gap-analyse af indsamlinger til *in situ* bevaring (model til id af høj diversitet)
- Revision af 449 mandatarter fra 2007 (i lyset af nordiske analyser og klimaforandringer)
- Beskrive og formidle forbindelsen mellem vilde slægtninge og afgrøderne:
  - kulturhistorisk anvendelse, genetisk slægtskab
- Indsamlinger Grønland og Færøerne (juridisk uklar status)

Lav skorzoner *Scorzonera humilis*

OPLÆG TIL BEHOV FREMAD 3

Reference: Fitzgerald H, Helpdesk G N (2019). Nordic Crop Wild Relative (CWR) Checklist. Version 1.12. Nordic Genetic Resource Center (NORDGEN). Checklist dataset <https://doi.org/10.15468/itkype> accessed via GBIF.org on 2019-03-12

- Den nordiske liste CWR Checklist:
- Inkludere arter etableret i mindst et nordisk land i mindst 10 generationer
- Finland: ekstra arter og foderarter justeret til nationale prioriteter
- Har leveret nov. 2018:

Danske CWR prioriterede taxa fra den nordiske CWR prioriterede liste

OPLÆG TIL BEHOV FREMAD 4

Danske CWR prioriterede taxa fra den nordiske CWR prioriterede liste

110 arter

2 Amaranthaceae, 5 Amaryllidaceae,
4 Apiaceae, 1 Asparagaceae, 4 Asteraceae,
1 Betulaceae, 15 Brassicaceae,
1 Cannabaceae, 6 Ericaceae,
18 Fabaceae, 5 Grossulariaceae ,
1 Juglandaceae, 25 Poaceae, 22 Rosaceae

LISTEN

OPLÆG TIL BEHOV FREMAD 5

- Revision af 449 mandatarter fra 2007 på baggrund af
Danske CWR prioriterede taxa fra den nordiske CWR prioriterede liste

- Indsamlinger af flere ikke-truede arter til *ex situ* bevaring.
- Implementering af *in situ* bevaring koordineret med Miljøstyrelsen efter *gap*-analyse (høj diversitet)

Tak til
Landbrugsstyrelsen,
Udvalget for Plantegenetiske Ressourcer

Vild selleri *Apium graveolens*

